

FLORILE CA EMOȚIE PURĂ ÎN PICTURA LUI LUCHIAN

Daniela Gui

Fragilitatea și farmecul florilor l-au atras întotdeauna pe Luchian. El le-a surprins mirajul în opera sa picturală animată cu fervoare și intensitate cromatică. Trăirea sufletească plină de patos și bucuria pe care o resimte în fața frumuseții florii redată cu pensulație vibrantă, conferă o dimensiune nouă creației luchianice.

Artistul obișnuia să spună: "Arta e ușoară, senină, cumpănită."¹ Această afirmație evocă spiritul clasic la care aderă, revelat în mod special de tablourile cu flori. Fie că erau de câmp ori de grădină în ele transpare aceeași detașare creativă dusă până la sublimarea suferinței. Ultimele sale prietene, florile, i-au mângâiat cele mai grele clipe ale sfârșitului de viață, iar emoția pe care i-au trezit-o în suflet a reprezentat izvorul puterii sale de creație.

Scoasă din mediul ei firesc floarea se înnoiește într-o ființă, se spiritualizează, dobândește petale și tulpina cu frunze din substanța nouă a pigmentului colorat. Astfel, ea se naște iarăși pentru veșnicie și ne uimește mereu cu harurile pe care ni le înfățișează, mai vii, mai subtile, redescoperite de fiecare dată când le privim. În natură, floarea mijlocește între pământ și cer, văzduhul o învăluie și mireasma ei te transpune într-o lume de vrajă.

Pe pânză, spiritualitatea florilor leagă sufletele, descoperă afinități, ființa lor transfigurată și inefabilul lor te apropie de imaginea ideală pe care o dobândesc.

De obicei, ele nu sunt redată singure ci în buchete bogate, viu colorate de parcă s-ar afla la o sărbătoare. Compozițiile diferă

Luchian, *Vâzdoage*, pastel pe pânză,
Muzeul de Artă Cluj

Luchian, *Crizanteme*, ulei pe pânză,
Muzeul Național de Artă București

de la tablou la tablou în funcție de dimensiunea pe care pictorul lucra, de înălțime sau lățime. Dar, chiar și realizate pe aceeași dimensiune, structura nu se repeta ci varia cu multă ingeniozitate. Pe masă, jos lângă vas, câteva fire ca să mărească baza compozițională. Când gândește imaginea pe verticală, florile se succed pe mai multe rânduri, iar pe orizontală tind să cuprindă întreg spațiul, să se răsfire pentru a da mai multă amploare.

În pictura lui Luchian, floarea ocupă un loc aparte datorită intensității expresive și a deosebitei emoții creatoare pe care o transmite. Portocaliul optimist al unui mănunchi de Văzdoage presărat cu câteva corole galbene, verdele succulent al tulpinei și frunzelor, imprimă mai multă vitalitate culorii (pastel pe pânză, 58x73 cm, semnat dreapta sus, Muzeul de Artă din Cluj-Napoca). Cromatica vioaie se desfășoară pe un fond între alb și fumuriu, iar furnirul mesei pe care este așezată ulcica verzuie cu o dungă bej jos reflectă lumina în cercuri concentrice. Simplitatea și rafinamentul se îmbină dând impresia unei feerii cromatice. Compoziția pe înălțime se extinde și pe lățime datorită câtorva fire căzute alături de vas în dreapta, astfel încât ritmul liniar se alătură senzației de rotire sugerată în partea stângă a tabloului. Întreg ansamblul floral farmecă prin prospețimea simțirii și luminozitatea pe care pânza o emană.

Dumitrițele (ulei pe pânză, 56,5x45 cm, semnat jos stânga, Muzeul de Artă al României) se înalță din vas galbene și albe pe un fond albastru închis, realizând un contrast puternic de parcă ar fi niște stele pe cerul nopții. Florile din vas au o structură complementară față de cele căzute alături. Dacă buchetul se apleacă spre dreapta, florile de lângă vas descriu o buclă de petale și echilibrează compoziția. Spre deosebire de tabloul anterior unde pensulația era lină și netedă, aici pânza va fi împăstată, iar trăsăturile sunt mai viguroase și pline de nerv. Din numai câteva culori pictorul creează o armonie vibrantă, plină de poezie.

Un buchet de gladiole albe și roșii este prezentat sub titlul generic *Flori* (ulei pânză, 45,5x60 cm, semnat dreapta jos, Muzeul de Artă al României). Ele se înalță dintr-o ulcică cu dungi în verde și maro accentuate la bază printr-o trăsătură de penel roșu, nuanța lutului ars. Culorile sunt calde și pure, tehnica plină de acuratețe,

sensibilitatea cu care artistul realizează jocul de umbre și lumini de pe petalele care palpită, creează un nou chip florii din grădină. Datorită unui simț estetic înăscut, gladiolele roșii apar în prim plan, în centrul buchetului simetric. Lateral, alte fire albe cu reflexe colorate se răsfiră pentru ca în extremitatea din stânga să se întindă o corolă corai, în degrade față de cele roșii, iar în dreapta o alta portocaliu pal. Această combinație cromatică deosebit de armonioasă, lasă impresia că nuanțele se înlănțuie ca pe un portativ sonor și că emit o melodie a culorilor ce te îmbogățește sufletește și te transpune dincolo de materie.

Scara cu flori (ulei pe pânză, 80x51 cm, semnat dreapta jos. Muzeul Colecțiilor, București) redă o succesiune de corole albe, roz și câteva roșii în prim plan, atât de bogate încât abia se văd ghivecele în care sunt sădite plantele. Vegetația luxuriantă ce urcă pe scări imprimă imaginii vioiciune, amintind de scoarțele țărănești cu flori mari, viu colorate. Culoarea densă, pensulația sigură dau viață petalelor dintr-o singură trăsătură de penel, rotundă, amplă și sintetică. Grație jocului cromatic și ritmului variat al formelor, tabloul dobândește o factură decorativă ce vine în completarea impresiei de ansamblu. Frunzele verzi și scările gri-verzui creează un fond unitar ce exaltă florile colorate și demonstrează încă o dată, chiar într-o lucrare cu structura liberă, alăturarea omogenă între spiritul inovator al lui Luchian și înclinația spre echilibru și seninătatea apolinică.

Artistul, cu finețea observației ce îi era proprie, surprinde floarea cu delicatetea sa diafană într-un buchet de *Violete* (ulei pe carton, 30x41 cm, semnat dreapta jos, Muzeul de Artă al României). Petalele se răsfiră aerate și ușoare ca un nor vioriu. Conturul lor se distinge, culoarea trece pe nesimțite de la închis la deschis, atmosfera este destinsă și lejeră, totul parcă plutește în afara sferei de gravitație. Peste tot, pe masă, se răspândesc flori, liniile sunt unduioase, asupra pânzei, ai impresia că se abate un zefir jucăuș ce iscă un vârtej de petale. Deosebit de picturală, datorită întrepătrunderii tonurilor voalate de verde brumat și maro spre portocaliu în raport cromatic complementar, lucrarea te încântă prin prospețimea trăirii și prin spontaneitatea măiestriei plastice.

Dezinvoltura lui Luchian, exuberanța sa ne cuceresc în tabloul

Crizanteme (ulei pe pânză, 56x46 cm, semnat stânga jos, Muzeul de Artă al României). Florile în culori calde, strălucitoare irump în toate părțile ca un foc de artificii. Lângă vasul negru ce mărește contrastul, câteva fire portocalii și două mere ca niște globuri de aur armonizează compoziția. Cercul descris de corolele roz, bej, galbene, portocalii și albe alcătuiește o structură unitară deținătoare a unui magnetism aparte. Această atracție provine din trăirea puternică ce focalizează întreaga simțire a pictorului și atestă personalitatea sa lirică marcantă. Crizantemele sunt portretizate ca niște ființe cu seva și viața ce le curge prin frunze și tulpini, de parcă ar fi vii.

Prin flori, Luchian a reușit să-și desăvârșească viziunea lirică, să ne transmită încrederea sa din totdeauna în frumusețea lumii. Uimirea în fața splendorii vegetale îl însoțește până în ultimele clipe ale vieții. În nuanțe mai profunde, cu petale catifelate, *Anemonele* din 1908 (ulei pe pânză, 42,5x43 cm, semnat stânga jos, Muzeul de Artă al României) sunt considerate capodopera artei luchianice. Anemona, floarea vântului, a primăverii și a speranței se înalță din ulcica de lut trecut prin foc, plâpândă și grațioasă. Cele cinci flori roșii afirmă viața, intense și adevărate, concentrate în jurul miezului maro închis. Puțin mai jos se ivește un caliciu involburat în tonuri de violet închis, mai grav, exprimând solemnitate. Chiar în mijloc și pe partea dreaptă a mesei câteva fire albe cu reflexe discrete de brunuri sunt ca o oază de tihnă și puritate. Corespondența între culori, legătura intimă dintre fondul maro-roșcat, așternut cu pensulație plină de patos, și simfonia cromatică a buchetului de anemone sunt ca un adagio plin de duioșie. Pasta colorată construiește plastic formele doar prin câteva lovituri de penel, pictorul ajungând la un grad de exprimare picturală prin sinteza nemaiîntâlnită până atunci în arta românească. Dar dincolo de aceste mijloace de expresie, ceea ce emoționează profund, va fi imnul de bucurie cântat prin culoare și simțămintele sufletești transmise de Luchian prin anemonele sale, ce îi adeveresc credința în triumful vieții prin creație.

Ardoarea sentimentelor sale se face cunoscută prin împletire cu natura sa melancolică și contemplativă care îi permite să pătrundă esența lucrurilor. Astfel, un simplu buchet de *Maci* (ulei pe pânză, 60x45 cm, semnat dreapta jos, col. Angelica Ionașcu) se relevă pe

pânză cu firescul și ingenuitatea sa. Artistul cuprinde cu privirea floarea, o îmbrățișează cu spiritul său și îi dăruiește toată iubirea pentru ca aceasta să i se dezvăluie. Într-un contrast relevant petalele moi de foc își apleacă capetele pe fundalul negru părănd a se pregăti pentru tăcerea tainică a nopții. Vasul zvelt, alb, cu motive populare, susține lujerele macilor închiși ca lalele sau cu petalele desfăcute. Tenta decorativă, pasta netedă, nuanțele definite aduc o liniștire în pictura lui Luchian. Creația devine calea de transcedere a tristeții și a resemnării. Florile i-au oferit posibilitatea de a-și exterioriza sentimentele profunde, de a se desăvârși prin pictură, de a confirma în continuare principiile esteticii sale realiste plină de fior liric și transfiguratoare. Emoția pe care o resimte în timp ce pictează florile îl desprinde din starea sa de suferință. Astfel, el depășește impasul fizic și psihic în care se află și creează o lume nouă în afinitate cu idealul său intim.

NOTE

1. V. Cioflec, *Vorbele unui pictor*, în *Calendarul Minervei*, 1910.